

Respons

Hviterussland: Religiøs frihet

- Er det religionsfrihet i landet?
- Kan man bli fritatt for militærtjeneste av religiøse grunner?

Religion og religionsfrihet

Ifølge Konstitusjonen (1994) er det religionsfrihet i Hviterussland, men i praksis er den begrenset (U.S. Department of State 2013). Det er ingen statskirke, men den hviterussiske ortodokse kirke har en særskilt stilling blant de religiøse samfunnene. Dette framgår av religionsloven fra 2002. Dessuten er det inngått en egen avtale mellom staten og dette kirkesamfunnet (Utrikesdepartementet 2012).

Ca. 70 % av befolkningen regner seg som ortodokse kristne, og ca. 20 % som romersk-katolske. Men mange av disse er i praksis passive og/eller ikke-troende.¹ Den muslimske minoriteten er liten, og består først og fremst av etniske tatarer (Utrikesdepartementet 2012).

Religionsloven identifiserer i tillegg til den ortodokse kristendommen fire andre religioner som regnes for å ha en viss historisk betydning i Hviterussland. Det er romersk katolisisme, ortodoks jødedom, sunni-islam og evangelisk-luthersk kristendom (Utrikesdepartementet 2012). Myndighetene ser med en viss skepsis på de øvrige «ikke-tradisjonelle» religionene (Equal Rights Trust 2013, s. V).

Loven krever at alle religiøse samfunn må registrere seg hos myndighetene. Da må navn på alle organisasjonens medlemmer oppgis. En utlending kan ikke være leder i et religiøst samfunn. Samfunnene må ha tillatelse fra myndighetene for å kunne spre religiøs litteratur. Bare religiøse organisasjoner med mer enn 20 medlemmer, får tillatelse til å holde gudstjenester, selv om det skal foregå i private hjem (Landguiden u.å.).

Enkelte katolske prester har meldt om at menighetene deres har visse vanskeligheter og problemer med myndighetene. Det gjelder i enda større grad vestlige, evangeliske kirkesamfunn som har forsøkt å etablere seg i Hviterussland (Utrikesdepartementet 2012). Det

¹ Landguiden (u.å.) anslår at maksimum halvparten regner seg som religiøse. Equal Rights Trust (2013, s. IV) hevder at majoriteten av folket er religiøs.

er Landinfos inntrykk at problemene først og fremst rammer direkte det religiøse samfunnet, og ikke den enkelte persons mulighet til religionsutøvelse.

Militærnekting av religiøse årsaker

Militærnekting av samvittighetsgrunner er hjemlet i Konstitusjonen (1994).² Men i praksis er det ingen slik mulighet, da den nødvendige lovgivningen fremdeles ikke er på plass.³ Militærnekting av religiøse grunner er derfor i praksis straffbart (Equal Rights Trust 2013, s. V og XII). I perioden 2000-2009 ble imidlertid ingen straffeforfulgt på grunn av militærnekting av samvittighetsgrunner. I november 2009 ble et medlem av Jehovas Vitner straffet med bot, utreiseforbud, meldeplikt og dessuten avkrevd «god oppførsel», men allerede i mai 2010 ble dommen opphevet.⁴ Enkelte andre har også fått en mild form for straffereaksjon, men i de aller fleste tilfeller blir sakene til Jehovas Vitner løst ved at innkallingen blir frafalt (Corley 2013). Ellers har det i flere år vært praksis at de som ikke ønsker å tjenestegjøre med våpen eller avlegge den militære ed, kan gjøre tjeneste i jernbanetroppene, som er en del av det ordinære militæret.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor korte frister og inneholder gjerne lite bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Corley, F. (2013, 10. januar). Alternative Service Law «earliest by summer 2014»? *Forum 18*. Tilgjengelig fra http://www.forum18.org/archive.php?article_id=1789 [lastet ned 3. mars 2014]
- Equal Rights Trust (2013, november). *Half an hour to spring. Addressing discrimination and inequality in Belarus: Executive summary*. London: Equal Rights Trust. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/529c63c84.html> [lastet ned 14. februar 2014]
- Landguiden (u.å.). *Vitryssland*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet. Tilgjengelig fra <http://www.landguiden.se/Lander/Europa/Vitryssland?p=1> [elektronisk abonnementstjeneste, lastet ned 3. januar 2014]

² Det er obligatorisk militærtjeneste for alle menn mellom 18 og 27 år (Corley 2013).

³ Etter stadige utsettelse er nå planen at loven skal tre i kraft «tidligst sommeren 2014» (Corley 2013).

⁴ Påtalemyndighetene anket opphevelsen, men fikk ikke medhold (Corley 2013).

Respons Hviterussland: Religiøs frihet

- [Konstitusjonen] (1994). *Constitution of the Republic of Belarus of 1994*. Tilgjengelig via ILO http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_127420.pdf [lastet ned 16. mars 2014]
- U.S. Department of State (2013b, 20. mai). *International Religious Freedom Report for 2012: Belarus*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2012&dliid=208292> [lastet ned 10. april 2014]
- Utrikesdepartementet (2012). *Mänskliga rättigheter i Vitryssland 2011*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/DownloadCountryReport/Get/?f=DM5%2fEuropa+och+Centralasien%2fVitryssland%2c+MR-rapport+2011.pdf> [lastet ned 12. mars 2014]

© Landinfo 2014

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.